

Vooral mensen met een zware baan, zoals deze wegwerker, raken ziek voor ze met pensioen kunnen. Door Connie de Jonge

Als de AOW-leeftijd richting de 70 jaar gaat, vallen duizenden Nederlanders voor die tijd uit. Nu al lukt het veel ouderen niet om hun loopbaan in goede gezondheid af te sluiten. Van de pakweg 900.000 mensen met een arbeidsongeschiktheidsuitkering is 10 procent tussen de 60 en 65 jaar. Pakweg 30 procent is boven de 55.

‘Wij gaan niet met het nieuwe kabinet om tafel als plan overeind blijft’

Het aantal mensen met een WIA-uitkering, de opvolger van de vroegere WAO, steeg de afgelopen jaren razendsnel. Dat komt niet alleen door de explosieve toename van het aantal mensen met psychische klachten. Ook de naweeën van corona spelen een rol. Werknemers die de pech hadden long covid op te lopen zijn inmiddels meer dan twee jaar ziek en worden arbeidsongeschikt verklaard. Tegelijkertijd is de toename van het aantal mensen dat uitvalt – we gaan hard richting het miljoen – het gevolg van de verhoging van de AOW-leeftijd naar 67. Lang niet iedereen haalt gezond de eindstreep.

Het aantal zestigplussers dat arbeidsongeschikt raakte, is in tien jaar tijd bijna verdubbeld: kwamen er in 2015 bijna 36.000 bij, in 2025 waren dat er al meer dan 71.000. Nog eens duizenden van hun leeftijdgenoten zijn wel ziek, maar krijgen geen WIA-uitkering. Dat komt omdat het verschil met het inkomen dat ze voorheen hadden minder dan 35 procent is.

Het werkelijke aantal mensen boven de 60 dat vroegtijdig uitvalt gaat volgens schattingen richting de 100.000. Veel ouderen kiezen, mede omdat de jaren gaan tellen, voor werken in deeltijd. Verder traden tussen 2021 en 2024 bijna 30.000 mensen vervroegd uit.

Slijtage

Werkenden krijgen aan het eind van hun carrière, alleen al vanwege hun leeftijd, vaker te maken met hart- en vaatziekten of andere chronische aandoeningen, blijkt uit een rapportage van het UWV. Deze overheidsinstantie moet alle langdurig zieken beoordelen om te bepalen of ze een uitkering krijgen en hoe hoog die wordt.

Mensen met zwaar lichamelijk werk krijgen eerder last van slijtage. Anderen ondervinden de gevolgen van talloze onregelmatige diensten of een mentaal belastende baan. „Als mensen tot hun zeventigste door moeten wordt de uitstroom naar de WIA groter”, bevestigt een UWV-woordvoerder. „Ook zullen ze langer in de WIA blijven.” Dat betekent extra werk voor de toch al overbelaste organisatie.

Het UWV is voorzichtig met uitspraken over de gevolgen als de veertigers van nu door moeten tot hun zeventigste. „Met een hoop mitsen en maren komen wij op een extra stijging van het aantal arbeidsongeschikten van 0,6 procent, iedere keer dat de AOW met drie maanden opschuift.”

Dat betekent dat er bij iedere stap enige honderden arbeidsongeschikten bijkomen. Verspreid over de jaren telt dat behoorlijk op. Vooral omdat deze uitvallers bovenop de aantallen komen waarmee al rekening werd gehouden.

‘Schandalig’

Het Centraal Planbureau voorspelde al in 2017 dat de uitval van ouderen ‘aanmerkelijk’ zou toenemen als de AOW-leeftijd naar de 70 of zelfs iets daarboven zou gaan. Cijfers gaf het

planbureau niet, maar het waarschuwde wel dat bepaalde groepen dan eerder terechtkomen in de WIA of de WW.

De vakbonden verwachten juist een explosieve toename van het aantal mensen dat ziek of arbeidsongeschikt wordt. Zeker in de zorg, de industrie, het transport en de bouw. „Voor veel mensen wordt gezond je pensioen halen onhaalbaar”, zegt FNV-interim-voorzitter Dick Koerselman. „Dat ziet die jonge bouwvakker die iedere ochtend om kwart voor zeven de steiger op klimt ook. Onze achterban, van jong tot oud, is woedend. Zelfs als je het wel redt tot je 70e, zal het vaak op de tanden bijten zijn.”

Koerselman voorziet met name problemen in de zorg. „Daar werken veel vrouwen van boven de vijftig, meestal in deeltijd. Die kunnen het zich financieel niet veroorloven eerder met pensioen te gaan.” Datzelfde geldt voor een sector als de schoonmaak.

De bonden noemen het 'schandalig' dat het kabinet morrelt aan het pensioenakkoord. „Toen we dat afspraken met de werkgevers en de overheid hebben we al meegenomen dat de kosten van de AOW door de vergrijzing opliepen. Nu komen ze weer met het verhaal dat het allemaal te duur wordt.”

Zwaar werk

Het verhogen van de AOW-leeftijd moet op termijn 2,4 miljard euro opbrengen. „Dat gaat nooit lukken”, zegt Koerselman. „Als meer mensen arbeidsongeschikt raken kost dat ook een hoop geld. Maar wat mij betreft gaan we dit nooit meemaken. Wij gaan niet met het nieuwe kabinet om tafel als dit plan overeind blijft. Hooguit drinken we een kopje koffie ter kennismaking, maar die uitgestoken hand mogen ze houden.”

De voorstellen zetten ook de zwaar bevochten deal over zwaar werk op de tocht. Die deal, die dit jaar is ingegaan, moet het mogelijk maken dat meer ouderen met een laag inkomen kunnen stoppen voordat ze opgebrand zijn. Van de oude regeling bleken naar verhouding juist veel hoogopgeleide 'kantoortijgers' gebruik te maken.

‘Ons pensioenstelsel is onrechtvaardig en dat blijft zo’, zegt arbeidseconoom Ronald Dekker van onderzoeksinstituut TNO. „Wie zwaar werk doet heeft minder financiële mogelijkheden om eerder met pensioen gaan. En vervolgens kan hij er minder lang van genieten dan iemand met een kantoorbaan. Als je het scherp stelt, subsidieert de vuilnismans de hoogleraar. Terwijl die laatste jaren later op de arbeidsmarkt komt en een stuk langer leeft en pensioen krijgt.”

Voor een beter systeem zou de overheid volgens Dekker eigenlijk moeten kijken naar het aantal gezonde jaren dat iemand na zijn AOW kan verwachten. „Zeker voor mensen die al jong van school af gaan, en daarom niet altijd het leukste werk doen, zou dat veel eerlijker zijn.”